

COP26 VE KÜRESEL ISINMA KAYNAKLI OLASI TEHLİKELER *

Çok sayıda dünya liderini ağırlayacak olan COP26, milyarlarca sterline mal olabilir, tonlarca teknik jargon üretebilir ve korkunç küresel ısınmayı önlemek için son şans olarak görülebilir, ancak en basit haliyle Glasgow'daki iklim konferansı, küresel ısınma riskinin artışına veya azaltımına dair bir tartışma olacaktır.

Dünya, Sanayi Devrimi'nden bu yana yaklaşık 1,1 derece ısındı. Bu seviyede bile, delegelerin 200 yıllık emisyonların, egzoz dumanlarının ve ağaç yakmanın iklimi nasıl istikrarsızlaştırdığını anlamak için artık bilimsel çalışmaları okumalarına gerek kalmadı. Tek yapmaları gereken pencereden dışarı bakmak veya son yerel ve küresel manşetleri okumaktır. Ev sahibi şehir Glasgow, kayıtlara geçen en sıcak yazı yaşadı. Küresel olarak, 2021 yazında tüm dünyada rekor sıcaklıklar, yangınlar ve seller yaşandı. Kuzeybatı Amerika'da yüzlerce kişi öldü, Sibirya'nın büyük bir bölümünde durdurulamayan yangınlar görüldü, Almanya'daki şehirler sular altında kaldı ve Çin'de metro durağında onlarca yolcu boğularak hayatını kaybetti.

Sıcaklar sonbahara kadar devam etti. En az dört ülke rekor düzeyde en sıcak Ekim günlerini yaşadı: İran (46C), Fas (43,5C), Çin (38,9C) ve Güney Kore (32,3C). Son 10 yıl, ölçümlerin başlamasından bu yana Dünya'nın en sıcak on yılıydı. Mevcut düzeyde bile, BM Genel Sekreteri António Guterres, "insanlık için kırmızı kod" ilan etti. Ancak bu seviyede durmak için çok geç çünkü sisteme ek ısınma zaten nüfuz etmiş durumda.

1,5C veya altındaki küresel ısınma insanlığın hala ulaşabileceği en güvenli iklim sıcaklık aralığı olarak kabul ediliyor. BM Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'ndeki dünyanın en iyi iklim bilimcilerine göre, yarım derecelik bir kayma bile riskleri önemli ölçüde artıracaktır. Bilgisayar modelleri, 420 milyon daha fazla insanın sıklıkla aşırı sıcak hava dalgalarına maruz kalacağını ve sıcaklıklar 1,5C yerine 2C'ye ulaşırsa ısıya bağlı ölümlerin iki kat daha hızlı artacağını öne sürüyor. Bu yarım derece, özellikle dünyanın daha fakir bölgelerinde, iklimle ilgili su stresi, açlık ve yoksulluk anlamına gelmektedir.

Amazon ve diğer tropik yağmur ormanlarının da hayatta kalma şansı daha az olacaktır. Bu ekosistemler ne kadar sıcak, kuru ve parçalı hale gelirse, kuru savanlara dönüşme riski de o kadar yüksek olur. 2C'de, sıcak havaların 1,5C'den bir ay daha uzun, kurak havaların iki kat daha uzun ve aşırı sıcaklıkların üç kat daha fazla olacağı tahmin ediliyor.

* "The make-or-break climate summit: here's what's at stake at Cop26", [The Guardian](#)

Dünya okyanusları için 1,5C yerine 2C artış, artan okyanus asitlenmesi, oksijen tükenmesi ve daha fazla ölü bölge anlamına gelecektir. Bu, balıkçılık üzerindeki baskıyı artıracak ve mercanlara yok denecek kadar küçük bir hayatta kalma şansı verecektir.

Sıcaklığı yarım derece artırmak, buzsuz Arktik yazlarını 10 kat daha olası hale getirecek ve 2,5 milyon kilometrekarelik permafrost'u erimeye maruz bırakacaktır. Bu yüzyılın sonuna kadar, deniz seviyelerinin 1,5C'de olacağından en az 10 cm daha fazla yükselmesi ve 10,4 milyon daha fazla insanı su baskınlarına karşı savunmasız bırakması bekleniyor. Bu yarım derece, belki de büyük bir Antarktika buzunun parçalanması gibi tek bir büyük olay yoluyla veya birden fazla devrilme noktasının bir şelalesi şeklinde daha büyük sistemik riskler olasılığını artıracaktır.

BM'nin hesaplamasına göre, dünya 2,7C daha sıcak olacak şekilde ilerliyor. BM'nin baş iklim müzakerecisi Patricia Espinosa, bunun "büyük bir endişe nedeni" olduğunu söyledi. Ülkeler Paris sürecine olan inançlarını kaybederlerse ve ABD'nin kısa bir süre Donald Trump yönetiminde yaptığı ve Brezilya'nın Jair Bolsonaro yönetiminde yaptığı gibi geri çekilirse, sıcaklıklar kolayca 3 derecenin üzerine çıkabilir. Bu ısınma seviyesinde, ortalama kuraklığın tahmini süresi 1,5C'deki 2 aydan 10 aya yükselirken, orman yangınları tarafından yakılan alan iki katına çıkacaktır. Britanya'da sıcak günlerin sayısı muhtemelen iki katına çıkacak ve maksimum sıcaklıklar 40C'ye yakın olacaktır. Kuzey Kutbu'nda yarım derece daha küresel ısınma ve buzsuz yazlar her yıl neredeyse kesinken, balık ve kabuklu hayvan popülasyonlarını mahvedebilecek deniz ısı dalgaları riskinin büyük olasılıkla 41 kat daha yüksek olması bekleniyor.

4C'de, ısıya bağlı küresel aşırı ölümlerin 1,5C'dekinden altı kat daha hızlı artması muhtemeldir. Bir yarım derece daha eklerseniz, bitkilerin, böceklerin ve omurgasızların üçte ikisinin, iklimsel aralıklarının yarısından fazlasını kaybetme olasılığıyla karşılaştırıldığında, 1,5C'de yaklaşık %6'lık bir oran ile karşılaştırıldığında, manzara daha da kıyamet gibi görünüyor. Gezegenin ormanları, sulak alanları ve doğa bakımından zengin diğer bölgeleri, deniz seviyelerinin yüzyılın sonuna kadar bir metreden fazla yükselmesi muhtemel olan birçok kıyı bölgesi gibi tanınmaz hale gelecektir.

Hükümetler Glasgow'daki karbon azaltma hedeflerini hızlandırırorsa bu riskler azaltılabilir. Bu konuda ilerlemeler oldu. Son iki yılda İngiltere, AB, ABD, Japonya, Güney Kore ve Çin'in net sıfır açıklamaları umutları artırdı. 100'den fazla ülke planlarını iyileştirdi ve diğerleri de dahil olmaya devam ediyor. Bu ay Türkiye Paris anlaşmasını onayladı ve 2035 yılına kadar CO2'yi en üst düzeye çıkarma sözü verdi. Bundan kısa bir süre önce Güney Afrika, 2030 emisyon sınırını üçte bir oranında düşürme sözü verdi.

Carbon Tracker Kasım 2020'ye kadar tüm taahhüt ve duyuruların, her ülkenin taahhütlerini tutması halinde, küresel ısınmayı 2,1C ile sınırlayabileceğini hesaplıyor. En fazla 10 emisyon salan ülkeden altısı henüz yeni planlarını açıklamadığı için, önümüzdeki haftalarda bunun 1,5C'ye yaklaşma ihtimali var.

* "The make-or-break climate summit: here's what's at stake at Cop26", [The Guardian](#)

Uluslararası dayanışmanın yanı sıra Glasgow bir güvenilirlik testi olacak. University College London'da İklim Bilimi Profesörü Chris Rapley, "Glasgow'da aradığımız şey daha fazla beyan ve taahhüt değil, inceleyebileceğimiz güvenilir planlar" dedi.

Rapley, Birleşik Krallık ve diğer birçok hükümetin Paris'ten bu yana belirsiz vaatlerde bulunduğunu söyledi. Brezilya ve Avustralya gibi diğerleri geri adım attı veya karbon hesaplarını değiştirmeye çalıştı. "Altı yıl geçti. Covid kilitlenmesine rağmen bu yıl karbon salımında kötüye gidiyoruz. Şimdi daha da az zaman var. Cop26, bizi mümkün olduğu kadar 1,5C'ye yaklaştıracak vaatlerden sert planlara gittiğimiz yer olmalıdır." dedi.

En iyi sonuç, 1,5 dereceyi ortaya çıkaran Glasgow Anlaşması olacaktır. En kötüsü sıcaklığın 3C'yi geçme ihtimalini artıracak olan birliğin bozulması olabilir. Arada bir şey olması ise daha olasıdır.

Halkın baskısı çok önemli olacak. Greenpeace'den Morgan, yılın başında olduğundan daha umutlu olduğunu söyledi. "İnsanlar tüm bunlara katılıyor. Hareketler bir araya geliyor ve canlanıyor ve politikacıların buna tepkisini görmeye başlıyorsunuz. Çok fazla pozitif enerji var... Bence elde edeceğimiz şey, daha sistemik bir dönüşüm için dünya çapında çok güçlü bir halk desteği gösterimi olacak ve liderler bu nedenle kendilerini cesur hissedecekler. Ama bu anın gerektirdiği cesarete sahip olacaklar mı bilmiyorum. Bu inanılmaz bir zaman." dedi.

* "The make-or-break climate summit: here's what's at stake at Cop26", [The Guardian](#)